Kuopiossa 22.3.2017

Eduskunnalle/lakivaliokunta

ASIA **Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin asiantuntijalausunto koskien tuomioistuinlain ym. muuttamista HE 270/2016**

Viite Asiantuntijalausuntopyyntö 17.3.2017

Lausunto

Esitetty uudistus ei aiheuta ongelmia Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvonta-piirin oikeusaputoimistojen ja edunvalvontatoimistojen toiminnalle eikä uudistus vaaranna oikeusavun tai edunvalvonnan asiakkaiden oikeusturvaa.

Uudistus lisää lievästi oikeudenkäynneissä avustamisen vaatimaa työmäärää oikeusaputoimistoissa mutta sähköisten menetelmien kehittyessä ja kaikkien oikeusaputoimistojen otettua sähköiset etäpalvelut käyttöön vuoden 2017 loppuun mennessä, saavutetaan uudistuksella myös työajan ja matka-kustannusten säästöä. Uudistuksen voidaan näin ollen katsoa tehostavan valtion oikeusaputoimistojen resurssien käyttöä pidemmällä tähtäimellä.

Uudistuksen vaikutus edunvalvontatoimistojen toimintaan on vähäinen.

Pohjois-Savon käräjäoikeuden sivukanslioiden lakkauttamisen osalta toteamme että uudistus aiheuttaa jossain tilanteessa lisävaivaa asiakkaille. Tavanomaisesti kansalaiset joutuvat kuitenkin varsin harvoin henkilö-kohtaisesti asioimaan käräjäoikeudessa, mihin nähden mahdollinen asian käsittelyn viemän ajanhukan kasvaminen arviolta kahdella tunnilla asiointikertaa kohden ei ole kohtuutonta. Uudet sähköiset toimintatavat ja etäyhteyksien käyttöönotto tulevat tulevaisuudessa mahdollistamaan asianosaisten kuulemisen myös muualta kuin istuntopaikkakunnalta eikä asioiden hoito enää tule olemaan nykyisellä tavalla paikkasidonnainen.

Suuremmissa tuomioistuinyksiköissä tuomioiden tasainen korkea laatu on helpommin saavutettavissa kuin pienissä yksiköissä ja suuremmissa yksiköissä myös tuomareiden ammattitaidon kehittäminen ja erikoistuminen on helpommin toteutettavissa.

Sinällään Varkauden ja Iisalmen sivukanslioiden lopettamisesta aiheutuisi Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin oikeusaputoimistoille ylimääräistä ajanhukkaa ja kustannuksia, kun suullisen käsittelyn järjestävä tuomioistuimen istuntopaikka tulisi sijaitsemaan nykyistä kauempana eräitä valtion oikeusaputoimistojen toimipaikkoja. Pohjois-Savon oikeusaputoimiston Iisalmen toimipaikan kohdalla oikeusavustajat olivat vuoden 2016 aikana avustamassa 74 yksittäisessä istunnossa Pohjois-Savon käräjäpaikan Iisalmen istuntopaikalla ja Etelä-Savon oikeusaputoimiston Varkauden toimipaikan oikeusavustajat noin 25 yksittäisessä istunnossa Pohjois-Savon käräjäoikeuden Varkauden istuntopaikalla. Yksittäistä istuntokäsittelyä kohden ylimääräinen edestakainen matkustusaika olisi ollut keskimäärin 2 tuntia, mikäli istunnot olisi järjestetty Kuopiossa. Oikeusaputoimistojen tulevat sähköiset etäpalvelut vähentävät tarvetta oikeusavustajien matkustamiseen ja uudistuksen aiheuttaman ajanhukan voidaan arvioida jäävän vähäiseksi.

Pohjois-Savon käräjäoikeuden istuntopaikkojen aiemmalla lopettamisella mm. Suonenjoella ja Nilsiässä ei ole ollut juuri minkäänlaista vaikutusta oikeusaputoimistojen toimipaikkojen asiakasmääriin kyseisillä paikkakunnilla. Näin ollen käräjäoikeuden istuntojen loppuminen Iisalmessa tai Varkaudessa ei ole Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin käsityksen mukaan uhka oikeusapu- tai edunvalvontatoimistojen toiminnalle tai toimintaedellytyksille mainituilla paikkakunnilla.

Esitykset erinäisten oikeudellisten erityisasioiden siirtämisestä aiempaa harvempien tuomioistuinten käsiteltäväksi mahdollistaa paremmin tuomarien erikoistumisen ja takaa paremmin asioiden käsittelyn tasaisemman laadun ja rutiinin juttumäärien lisääntyessä. Kyseisenkaltaiset asiat ovat varsin harvalukuisia oikeusaputoimistoissa eikä uudistuksesta voida arvioida syntyvän tältä osin erityistä kustannuksia eikä se lisää työmäärää.

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsoo, että uudistuksen yhteydessä tulee huomioida sähköisten toimintatapojen ja etäpalvelujen kehittäminen ja niiden resurssointiin on hyvä jo ennalta kiinnittää tarpeellista huomiota.

Kunnioittavasti

Ilkka Laari
Johtava julkinen oikeusavustaja, varatuomari
Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Pohjois-Savon oikeusaputoimisto